THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

האָבן די מוסולמאַנער קיין אַנדער זאָרג ניט ?

אויף דעם מוסולמאַנישן קאָנגרעס אין ירושלים האָט אַ באַזונדער אָנגעזעענער אָרט פאַרנומען די פראַגע פון פאַלעסטינע און פונם ציוניזם. שאַרפע רעזאָלוציעס זיינען אָנגענומען געוואָרן קעגן דעם ציוניזם, און באַשלוסן זיינען אָנגענומען געוואָרן אַרויסצורופן אין קאַמף די גאַנצע מוסולמאַנישע וועלט קעגן די אידן, אויב זיי וועלן ניט אויפגעבן דעם ציוניזם.

מיר צווייפלען זייער שטאַרק אין דעם כח פון דעם מוסולמאַנישן קאָנגרס צו פאַרווירקלאַכן זיינע דראָהונגען. דער קאָנגרעס אַליין האָט גיכער געוויזן אויף דעגענעראַציע און צעפאַלונג אין די רייען פון די מוסולמאַנישע פירער, אויף קאַמף פאַר פּערזענלאַכע קליינע אַמביציעס און אויף מאַנגל פון פּאָליטישן שכל און טאַקט. דערצו איז דער אייגלפלום פון די אַלע מאַכטאַדאַנישע פירער אין זייערע אייגענע לענדער ניט אַזוי גרויס, און אָט די אַלע לענדער געפינען זיך אינטער פרעמדער הערשאַפט, — דאָס כמעט איינציקע זעלבסטשטענדיקע מאַכטדאַנישע לאַנד אין דער וועלט, טערקיי, האָט זיך אינם קאָנגרעס ניט באַטייליקט און איז קעגן די קלעריקאַלע אַספּיראַציעס פון זיינע אַנטייל־נעמער.

די פראַגע איז אָבער, — האָט טאַקע ניט די מוסולמאַנישע וועלט קיין גרעסערע זאָרג ניט, ווי דער ציוניזם ? איז טאַקע פאַלעסטינע דאָס סאַמע ערנסטע פּראָבלעם פונם איסלאַם ?

צוויי הונדערט מיליאָן מוסולמאַנער אויף דער וועלט געפינען זיך אונטערן יאָך פון קריסטלאַכע פעלקער, — אין די מוסולמאַנ האָבן ניט קיין אינטערעס צו האָבן די קריסטן, מער ווי די אידן, און, ווי מיר האָבן געזאָגט, איז ניטאָ פאַקטיש קיין איין זעלבסטשטענדיק מאַכטדאַנישע לאַנד אין דער וועלט, אויסער טערקיי. נאָך אַ פּאָר מאַכטדאַנישע לענדער, ווי העדזשאַס, אפגאַניסטאַן און פּערסיע, זיינען בלויז נאָמינאַל זעלבסטשטענדיק, אָבער פאַקטיש זיינען זיי "איינפלוס זאָנען" פון קריסטלאַכע מלוכות.

און דאָס האָט וויינינ באַזאָרגט דעם מוסולמאַנישן קאָנגרעס. ער האָט ניט אָנגענומען קיין רעזאָלוציעס צו קעמפן קעגן דער קריסטלאַכער וועלט, וואָס אונטערדעריק צוויי הונדערט מיליאָן מוסולמאַנער. ער האָט ניט באַשלאָסן צו באַיקאָטירן זייערע סחורות און צו קעמפן קעגן זייער אריינדרינגונג אין די מאַכטדאַנישע לענדער.

פון וואָס עס האָט זיי יאָ פאַרקוועטשט דאָס האַרץ, איז פונם גורל פון די דריי־פערטל מיליאָן אַראַבער אין אַרץ־ישראל. פאַר זיי האָט זיך דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס אָנגענומען מיטן גאַנצן כח פון דער מוסולמאַנישער וועלט.

פאַרהיטן זיי פון דער בריטישער קריסטלאַכער הערשאַפט ? ניין, דאָס ניט. אויב זיי פּראָטעסטירן, איז קעגן דעם מאַנדאַט, וואָס באַפעלקערט די גרינדונג פון אַ אידישער נאַציאָנאַלער היים אין פּאַלעסטינע.

הייסט עס, אַז קעגן בריטישן מיליטער און בריטישע קריגס־שיפן האָבן זיי ניט באַזונדערס וואָס אויסצוזעצן אפילו אין פאַלעסטינע, וואָס זיי מוזן באַקעמפן מיט אַלע מיטלען, איז די אידישע קאָלאָניסטן, וואָס טריקענען די דזומפן, פאַרטרייבן די קראַנקהייטן אין די אומוויסן־הייט אין לאַנד און פאַרבויען די חורבות. דערינען זעען זיי אַ גרעסערע געפאַר, ווי אין דער בריטישער אייזענרעגער מאַכט. — אַ געפאַר ניט בלויז פאַר פאַלעסטינע, נאָר פאַר דער גאַנצער מוסולמאַנישער וועלט. אָט די אידישע פרידלאַכע אריינדרינגונג באַטראַכטן זיי עס פאַר דער גרעסטער "קאַטאַסטראָפע".

מען קאָן זאָגן, אַז דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס איז דאָ גע־גאַנגען אויף דער ליניע פון לייכטסטן ווידערשטאַנד. ער האָט זיין גאַנ־צע העלדישקייט אַרויסגעצייגט אויפן חשבון פון די אידן, פאַר וועלכע ס'איז ניטאָ וועד זאָל זיך איינשטעלן . . .

באמת איז דער גאַנצער קאָנגרעס געווען ניט מער ווי אַן אַנטי־ציוניסטישע אינטריגע פונם מופטי. אין דער גאַנצער ענין וואָלט גע־דאַרפט וויניק באַזאָרגן וועמען עס איז. ווען ניט די ראָל וואָס די ברי־טישע רעגירונג האָט דאָ געשפּילט.

דער קאָנגרעס וואָלט ניט געקאָנט פאַררופן ווערן אין ירושלים, אַן דער צווישענצייט פון דער בריטישער רעגירונג. ווייסן מיר נאָך דערווייל ניט גענוי, וועלכע פּאָליטישע מאָטיוון האָבן באַוואוגן די בריטישע רעגירונג צו דערלויבן דעם קאָנגרעס. מיר ווייסן אָבער יאָ, אַז זי האָט אויסגענומען אַ תנאי, אַז דער קאָנגרעס זאָל ניט אַמאָליק קיין "פּרייזנדאַכע פעלקער".

הייסט עס, אַז דער קאָנגרעס האָט ניט געקאָנט אַמאָליק, וועלן מיר זאָגן, פאַראַנקרייך, וואָס באַהערשט צענדליקער מיליאָנען מוסול־מאַנער (שוין אָפּגערעדט פון ענגלאַנד). אָבער דער תנאי האָט זיך ניט באַצויגן אויף דעם "פּרייזנדאַכן" אידישן פאָלק, — דאָ האָבן זיי גע־קראָגן אַ פרייע האַנט און אַ באַלויזונג פאַר אַנדערע באַשריינקונגען...

און בעת אין לאָנדאָן האָבן פראַמינענטסטע בריטישע שטאַטס־לייט פון אַלע פאַרטיען אויסגעדריקט זייער געטרייהייט צו ענגלאַנדס הכבחות צום אידישן פאָלק ביים באַנקעט לכבוד דר. וויצמאַן, האָט דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס אין ירושלים, מיטן הסכם פון אַן ערך די זעלבע ענגלישע שטאַטסלייט. געזוכט אַריינצושטעלן אַ מעסער אין זיין דעם ציוניזם.

און וואָס איז דאָ מאַקע דער אמת ?

אָט האָט איר פּוילישע גערעכטיקייט !

ווי דאָס האַרץ האָט אונז געזאָגט, ווען ריידנדיק אונזער מולט ווענן די פּוילישע פּאַראַמענט, האָבן מיר דערמאָנט די נאָך־פאַנראָס פּראָצעסן אין צאַרישן רוסלאַנד, וואָס פלעגן פאַרוואַנדלט ווערן אין משפּטים קעגן די פאַנראָמירטע אידן, און ניט קעגן די פאַנראָמשטשיקעס.

אָט האָט איר שוין אַ מוסטער פון דער פּוילישער "גערעכטי־קייט": צוויי אידן אין ווילנע זיינען פאַר'משפּט געוואָרן צו צוויי מאָ־נאַטן טורמע יעדערער, אויף דער קלאָגע פון רופן אידן צו נקמה קעגן די פאַנראָמשטשיקעס. און דער זעלבער ריכטער האָט אין איין אָטעם באַפרייט אַ פּוילישן קוריגאַן, וואָס האָט אין דעם זעלבן טאָג געבראָכן אידישע שויבן.

אַנערקענט די פּוילישע "גערעכטקייט", הייסט עס. אַז בראָכן שויבן אין אידישע הייזער איז ניט קיין פאַרברעכן, בעת צו רופן אידן צו ווידערשטאַנד, ניט צו דערלאָזן צו בראָכן אידישע שויבן, איז אַן ערנסטער פאַרברעכן . . .

און דערפאַר, האָבן מיר געהאַט אַזוי וויניק צוטרוי אין די אָנשטריינגונגען פון דער פּוילישער רעגירונג אונטערצודריקן די עקס־צעסן. מיר האָבן געוואוסט, אַז זי וויל טאַקע ניט די עקצעסן, אָבער מיר האָבן אויך געפילט, אַז זי וועט אַן באַזונדער פאַרדראָס טקריב זיין די אידן. אָבי ניט איינצורייסן זיך צופיל מיט די אנטיסעמיטן און ניט קריגן קיין נאָמען פון אַ "אידישער רעגירונג".

זי האָט געמאַכט אַ סוף צו די אָפּענע פּאָגראָמען, אָבער איצט וועט דער געריכט אָנהויבן זיין שטילן פּאָגראָם, קעגן וועלכן ס'איז אפילו שווער צו פּראָטעסטירן : עס ווערט דאָך געטאָן אונטער דער מאַסקע פון "גערעכטקייטן".

און, צום סוף, וועלן די אַנטיסעמיטן אויבערצייגן זיך, אַז די רע־גירונג איז פאַרט זייערע, און ניט "אַ אידישע", — אין זיי וועלן וויסן, אַז ס'איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבן, — אידן זיינען הפקר . . .

יאַפּאַנער ווילן זיין אידישע מחותנים !!

(ספּעצ. פאַר "דאָס אידישע וואָרט") פון אונזער כאַרבינער קאָרעספּאָנדענט

יאַפּאַן אַ דורכוואַנדערונגס לאַנד פאַר אידישע אימיגראַנטן; — אי־דישע טיפן און געשעפטן; — אַ ראיה מן התורה אַז די יאַפּאַנעזער זיינען די פאַרלאָרענע עשרת השבטים

די יאָרן 1923-1981 קאָן מען רע־כענען אַלס די רעגעראַטן פון אַ נייע דעם אידישן ישוב אין יאַפּאַן. אין יאָ־פאַן האָט דאָן עקזיסטירט די גרויסע "חכנסת אורחים" הויז פונם אַמע־ריקאַנער "האיאַס", אינם רעכטן אייר־ראַפּעאישן צענטער פון יאָקאָהאַמע. אַ גרויסע צאָל אימיגראַנטן האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין יאָקאָהאַמע, קאַבע, און אַנדערע ערטער און חוץ דעם זיי־נען אין די לעצטע יאָרן פון דער גרויסער וועלט מלחמה אָנגענומען קיין יאַפּאַן אַ באַרייטנדער צאָל מענשן פון פאַרשיידענע לענדער (אַמעריקע, קאַ־נאַדע, אויסטראַליע, און אַז.) — וועלכע האָבן ניט געוואָלט גיין אויף די שראַכטן פעלדער אַלס האַרמאָנן פלייש. אין יאַפּאַן זיינען ניט חל געווען קיין נע געזעצן פון אַרויסגעבן רייזדטיר. אויף זיינע אָנגענומענע אַ באַרייטנדער צאָל אידן פון כאַרבין וועלכע האָבן פאַרבונדן געשעפטלאַכע באַציאונגען מיט יאַפּאַנישע פירמעס. נאָר ווי גיך די וועלט און באַזונדערס דער ווייטער מזרח האָט זיך אָנגעפאַנגען אויסהייל־לן פון די וואונדן פון דער וועלט מל־חמה איז באַלד געפלאַצט דער צווייטער ווייליקער אידישער ישוב אין יאַפּאַן די צעגעזעלטע שוכנים פון דער אַמע־ריקע ווערן שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאָלקסמינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם גאַנץ אַנדערע אומבאַקאַנטע אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע נעזעצן אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

פאַר די לעצטע יאָרן באַוויזן זיך אַרטיקלען אין דער יאַפּאַנישער פּרע־סע פון נעוויסע יאַפּאַנישע געלערטע וועלכע באַמיען זיך צו באַווייזן, דאָס ווייליקער אידישער ציון זייער שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאַלעסטינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן. בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם אינעם אַמעריקאַנער אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם אַמע־ריקאַנער "האיאַס", אינם רעכטן אייר־ראַפּעאישן צענטער פון יאָקאָהאַמע, קאַבע, און אַנדערע ערטער און חוץ דעם זיי־נען אין די לעצטע יאָרן פון דער גרויסער וועלט מלחמה אָנגענומען קיין יאַפּאַן אַ באַרייטנדער צאָל מענשן פון פאַרשיידענע לענדער (אַמעריקע, קאַ־נאַדע, אויסטראַליע, און אַז.) — וועלכע האָבן ניט געוואָלט גיין אויף די שלאַכט פעלדער אַלס האַרמאָנן פלייש. אין יאַפּאַן זיינען ניט חל געווען קיין שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע געזעצן אַן אַרויסגעבן דעם אַמע־ריקאַנער שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן באַלד אָנגענומען שריט דורך די געצייכלטע כלל־טוער פון קאַבע, דאָס אין די פאַלן ווען אַ אידישן אימיגראַנט ווענט אויסקומען צו זעצן זיך אויפן שיף פון דער האַפן שטאָט יאָקאָהאַמע, זאָל ער אויך באַ־זאָרגט ווערן (כמעט אַלץ שיפן אויף דער האַפן שטאָט קאַבע, וואו ס'גע־פינט זיך ביי היינטיקן טאָג דער גרעסטער אידישער ישוב פון יאַפּאַן). די אידן פון קאַבע האָבן פאַר דעם צוועק מאַכיליזירט די עטלאַכע גע־ציילטע אַרבעטער אין יאָקאָהאַמע, וועלכע זיינען אַנטקומען צו קומען אין צו העלפן מיט ראַט און טאַט די גע־ציילטע אַרבעטער אין דורכוואַנדערונג. אמת, די גרויסער אלוועלט־לאַכער אידישער אימיגראַציע פאַר־באַנד "האיאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָט אויך אַן אַרגאַניזאַציע אויפן וויינטן מזרח, וועלכע האָט אַ קאַנטאַקט און פאַרבינדונג מיטן אידישן ישוב אין קאַבע יאָרן. די געוויסע קאַטעגאָריעס אומבאַהאַלפענע פון די דורכוואַנדערער־דע אימיגראַנטן, וועלכע דאַרפן זיי־נען אויפן שיף אין די האַפנס פון יאַפּאַן, וואָלטן מסיג פאַרפאַלן געוואָר־רען אינם לחלוטין פרעמדן משונה־דיקן אומבאַקאַנטן לאַנד, אין די גרוי־סע געדיכטע יאַפּאַנישע שטעט, אַן אַ שפּראַך־ניט זעענדיק קיין איין וויינטן אייראַפּעאישן מענשן, ניט וויסנדיק זיך וואוהין צו קערן און וואוהין צו וועגן. די ביוראָ פונם "היקעס" (האַ־יאַס־יקאַ־עמיגראַנטן), וועלכע באַ־זאָרגט דעם גרעסטן טייל אידישע אימיגראַנטן פונם וויינטן מזרח מיט אַלע נויטיקע פאַרמאָליטעטן און פאַר באַרייטעט זייער ריזיק און דאָקומענ־טן כדי איר זאָל ניט אויסקומען צו זיצן אינבעריקע צייט אין יאַפּאַן — ניט די אימיגראַנטן די אַדרעסן פון די אידישע כלל טוער אין יאַפּאַן, וועלכע קומען זיי אין אַנטקעגן אין טוען פאַר זיי אַלעס מעגלאַכעס. פאַר די לעצטע צייט האָט זיך אָנגעפאַנגען צו באַמערקן, דאָס קרובים פון דרום אַמע־ריקע, מעקסיקאָ, און אויך פון די פאַראַיינטע שטאַטן שיקן פאַר אַ־מיגראַנטן שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן אָנגענומען שריט דורך די געצייכלטע כלל־טוער פון קאַבע, דאָס אין די פאַלן ווען אַ אידישן אימיגראַנטן וועט אויסקומען צו זעצן זיך אויפן שיף פון דער האַפן שטאָט יאָקאָהאַמע, זאָל ער אויך באַ־זאָרגט ווערן (כמעט אַלץ שיפן אויף דער האַפן שטאָט קאַבע, וואו ס'גע־פינט זיך ביי היינטיקן טאָג דער גרעסטער אידישער ישוב פון יאַפּאַן). די אידן פון קאַבע האָבן פאַר דעם צוועק מאַכיליזירט די עטלאַכע גע־ציילטע אַרבעטער אין יאָקאָהאַמע, וועלכע זיינען אַנטקומען צו קומען אין צו העלפן מיט ראַט און טאַט די גע־ציילטע אַרבעטער אין דורכוואַנדערונג. אין אַן אַנדער אָרט אין אַמע־ריקע, אין אַנדערע לענדער, אין אַנדערע מענשן, אַנדערע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע־נעזעצן אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

פאַר די לעצטע יאָרן באַוויזן זיך אַרטיקלען אין דער יאַפּאַנישער פּרע־סע פון נעוויסע יאַפּאַנישע געלערטע וועלכע באַמיען זיך צו באַווייזן, דאָס ווייליקער אידישער ציון זייער שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאַלעסטינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן. בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם אינעם אַמעריקאַנער אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד דאָס אַלץ ניט באַלד אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

טיף אין בריטיש אין דאָן געווען דער אָפּגרונט פון די הערשנדע און אונ־טערדריקטע קלאַסן. אין צאַרישן רוס־לאַנד וואו ס'האָט געלעבט דער רוב מענן אין רוב בנין פונם אידישן פאָלק, איז דער אָפּגרונט פול געוואָרן מיט אַ יס פון געוואַלטענע טערן. דאָס אַלץ געווען דער אָפּגאַנג פונם שטורם און דער איז אויסגעבראָכן, פאַרכאַפּנדיק די בריטיש מאַכט, דאָס ער באַלד דער־ריכטן דיינטערעגלאַך אין אין די קעלערן, וואו ס'זיינען געווען פאַרזונ־קען די אידישע אַרבעטער. דאָרט האָט זיך אַן אַנגעפאַנגען דער הייליקער אומרן פאַרן אַפּריאַנונגס קאַמף. די פאַרקעטעטע אידישע אַרבעטער האָבן דערפילט דעם זייערע קייטן, האָבן דער־קאָנט זייערע שונאים פון אינוויינינ און פון אויסן און גענומען זוכן אַ דערלייזונג.

מיט אַן אָפענעם פּנים, שטריינג־אָפּגרענעצנדיק זיך פון אַלע אויסגע־שפּראָכענע און פאַרשטעלטע אַסיפּי־מיליאָטאָרן זיינען געקומען די פויע־לי ציון אַלס די אַנזאַגער פון רע־וואָלט לעגן דעם גלות און קעגן דער געוועלשאַפט, וואָס לעבט אויף עקס־פּלוטאַציע, זיי האָבן זיך דאָן גע־שטעלט אין די רייען פון די עמעסער קעגן די אַלטע לעבנס פאָרמען און קעגן דער קראַנקהאַפטער יראה פון דעם אידישן פאָלק.

אין אַ ווינקל פונם אַמעריקאַנער געזעלשאַפטלאַכן אידישן לעבן איז לעעטנס פאַרגעקומען אַ שפּעענעיק, וועלכע ווערט מיט יאָרן שאַר בלאַט טען בדי איז זאָל ניט אויסקומען צו זיצן אינבעריקע צייט אין אַ היסטאָרי־טראַגן דעם שטעמפּל פון אַ היסטאָרי־שער דאָטע.

צוויי פאַרטיען פונם אַרבעטער צער־ניש : די סאַציאַליסטישע אַרבעטער פאַרטיי פועלי־ציון און די צעריי־ציון האָבן אַנאַליז פון אַ תקופה פון זייער איינע־ראַטיקן פאַרטיי לעבן. נאָך אַ רייע אונטערהאַנדלונגען, וועלכע האָבן זיך אַנגעהויבן אין אַן אַנדער אָרט אין אַמע־ריקע, מעקסיקאָ, און אויך פון די פאַראַיינטע שטאַטן שיקן פאַר אַ־מיגראַנטן שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די פאַרטיען שאַפן באַ־כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן אָנגענומען אַ־דער אַרבעטער פאַר באַאַרבעטונגס־שטעלן אין אַלע אַרבעטער אַרבעטער אַרבעטער